

omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam-Mariam-Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo nonagesimo quarto, quinto kalendas septembris, pontificatus Nostri anno vigesimo.

PH. CARD. PRODATARIUS. R. CARD. BSACHIUS DE HONESTIS.

VISA

DE CURA J. MANASSEI.

LOCO † PLUMBI.

F. LAVIZZARIUS.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo nonagesimo quarto, indictione duodecima, die vero trigesima prima Augusti, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, et Domini Nostri Domini PII divina Providentia PAPÆ SEXTI anno vigesimo, supradictæ Litteræ Apostolicæ affixæ et publicatæ fuerunt ad valvas Basilicæ Lateranens., et Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, Curie generalis in Monte Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis et consuetis Urbis per me Joannem Renzoni Apostolicum Cursorem.

FELIX CASTELLACCI, Magister Cursorum.

FINIS BULLE *Auctorem fidei.*

INDEX.

TRACTATUS DE JURE, INJURIA ET RESTITUTIONE.

PARS PRIMA.

	Paginæ.
De justitia et principiis generalibus juris.....	4
CAPUT I. De justitia in genere.....	<i>ib.</i>
CAP. II. De principiis generalibus juris.....	3
ART. I. De dominio.....	4
§ I. Quid et quotuplex sit dominium.....	<i>ib.</i>
§ II. Quodnam sit domini subjectum, seu quinam domini sint capaces.....	5
Sectio I. De parvulis et amentibus.....	<i>ib.</i>
PROP. Parvuli et amentes domini sunt capaces.....	<i>ib.</i>
Sectio II. De filiis-familias.....	6
Quæritur 1º utrum filius-familias perfectum habeat dominium in bona a parentibus sibi data.....	8
Quæritur 2º specialiter utrum lucra qua filius-familias in domo paterna facit, ad ipsum vel ad patrem pertineant.....	<i>ib.</i>
PROP. Filius-familias contra justitiam non peccat petendo vel etiam clam sumendo prædicta lucra, modo adsint conditiones infra notandæ.....	9
Sectio III. De uxoribus.....	11
Quæritur an uxor ex bonis communibus eleemosynas facere possit, aut aliquid pro se vel liberis vel pro aliis personis clam sumere valeat.....	13
Sectio IV. De clericis.....	14
§ III. De objecto domini.....	20
Quæritur 1º utrum servis fugere liceat.....	24
Quæritur 2º utrum commercium <i>Nigrorum</i> sit licitum.....	<i>ib.</i>
§ IV. Quibus modis dominium acquiri possit.....	25
Sectio I. De occupatione.....	26
Quæritur quid sentiendum sit de iis qui ligna cedunt in sylvis, vel jumenta, v. g., equos, asinos, oves, etc., mittunt in pas- cua publica, sed prohibita.....	30
Sectio II. De inventione.....	31
Punctum I. De thesauris.....	<i>ib.</i>
Quæritur 1º an homo qui pretio communi emit agrum, suspi- cans thesaurum in eo esse reconditum, totum sibi retinere possit, si reipsa illum inveniat.....	33

	Pagin.
<i>Quæritur</i> 2 ^o an opifex qui in angulo parietis, vel in area veteri, aut in veste summam pecuniæ invenit, illam aut illius partem sibi retinere valeat.....	33
<i>Punct.</i> II. De rebus amissis.....	ib.
<i>Quæritur</i> quid sit agendum, si postquam res ab inventore fuit consumpta, vel in pios usus impensa, dominus compareat....	35
<i>Punct.</i> III. De bonis derelictis et vacantibus.....	36
<i>Sectio</i> III. De præscriptione.....	38
<i>Punct.</i> I. De præscriptione in se spectata.....	39
PROP. Præscriptio, servatis conditionibus debitis, legitimus est modus quo quis potest in conscientia dominium alicujus rei acquirere, vel ab aliqua obligatione liberari.....	ib.
<i>Punct.</i> II. De conditionibus ad legitime præscribendum requisitis.....	40
PROP. I. Bona fides interna et realis requiritur.....	41
PROP. II. Ad legitime præscribendum, omnes conditiones lege positiva determinatæ impleri debent.....	46
<i>Quæritur</i> utrum census annui olim ecclesiis aut privatis debiti, qui ab initio perturbationis Gallicanæ non fuerunt soluti, nec hodie juridice repetuntur, in foro conscientiæ solvendi sint, an vero virtute præscriptionis maneat extincti, saltem quoad præteritos redditus vocatos <i>arrérages</i>	49
<i>Sectio</i> IV. De aliis modis minus præcipuis dominium acquirendi.....	51
ART. II. De usufructu, usu et servitute.....	53

PARS SECUNDA.

De injuria et restitutione in genere.....	57
<i>Quæritur</i> utrum scienti et volenti fiat injuria proprie dicta... <i>ib.</i>	
QUESTIO I. Quænam sit obligatio restituendi, et unde oriatur....	59
ART. I. De obligatione restituendi.....	ib.
PROP. Restitutio in re vel in voto absolute necessaria est ad salutem.....	ib.
<i>Quæritur</i> utrum præceptum restituendi sit affirmativum vel negativum.....	61
ART. II. De radicibus restitutionis.....	ib.
<i>Quæritur</i> 1 ^o an ex sola justitia commutativa obligatio restituendi oriatur.....	62
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum obligatio restituendi semper supponat culpam.....	63
QUESTIO II. Quinam ad restitutionem teneantur, et quid ac quantum restituere debeant.....	64
ART. I. De possessore rei alienæ.....	65
§ I. De possessore bonæ fidei.....	ib.

<i>Quæritur</i> 1 ^o an possessor bonæ fidei fructus quos, durante bona fide, ex re aliena percepit, restituere teneatur.....	66
<i>Quæritur</i> 2 ^o quid possessor bonæ fidei agere debeat, si rem non habeat quando illius dominum agnoscit.....	67
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum possessor bonæ fidei, qui rem alienam dono accepit vel mediocri pretio comparavit, et eam summo vendidit pretio, auctarium pretii domino reddere teneatur.....	69
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum qui rem furtivam in bona fide emit, possit, ubi advertit fuisse ablatam, eam furi remittere ut pecuniam suam recuperet, an vero eam domino reddere teneatur.....	70
§ II. De possessore malæ fidei.....	71
<i>Quæritur</i> 1 ^o an possessor malæ fidei restituere teneatur valorem rei furatæ, quæ apud ipsum perit et similiter apud dominum periisset.....	72
<i>Quæritur</i> 2 ^o ad quid teneatur fur si res varii fuit valoris pro vario tempore quo eam possedit; v. g., pullus crevit, factus est equus generosus, postea decrevit, et factus est equus contemendus; frumentum cujus pretium crevit et deinde decrevit, etc.....	74
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum possessor malæ fidei deducere et retinere possit expensas quas in re conservanda aut melioranda fecit.	75
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum milites retinere possint bona quæ in bello obtinuerunt, vel in urbis deprædatione diripuerunt.....	76
§ III. De possessore dubiæ fidei.....	79
ART. II. De injusto damnificatore.....	80
§ I. De his qui immediate damnum alteri inferunt.....	ib.
<i>Quæritur</i> 1 ^o quid faciendum sit in dubio an actio fuerit damnificativa vel non.....	81
<i>Quæritur</i> 2 ^o quænam sit obligatio reparandi damnum injuste illatum per culpam theologicam, sed venialem.....	83
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum qui per levia furta successive commissa grave intulit damnum proximo, illud sub peccato mortali resarcire teneatur.....	86
<i>Quæritur</i> 4 ^o an aliquis resarcire teneatur damnum quod ex errore invincibili uni intulit, volens illud alteri inferre.....	87
<i>Quæritur</i> 5 ^o an qui inculpabiliter dixit aut fecit aliquid ad quod jus non habebat, et unde damnum proximo impendit, illud ex justitia impedire teneatur, aut restituere debeat si illud quantum potest non impediatur.....	88
<i>Quæritur</i> 6 ^o ad quid teneatur ille qui culpabiliter aliquid dixit aut fecit, ex quo, præter opinionem ejus, damnum alteri fuit illatum.....	89
<i>Quæritur</i> 7 ^o ad quid teneantur qui, tempore perturbationis publicæ in Gallia (<i>temps de la Révolution</i>), debita ex chartis nummariis (<i>papier-monnaie</i>) solverunt, a die 1 januarii 1791 usque ad mensem <i>thermidor an IV</i> (1 julii 1796).....	90

	Pagin.
<i>Quæritur</i> 8 ^o ad quid teneantur conscripti desertores (<i>conscripti deserteurs</i>).....	91
<i>Quæritur</i> 9 ^o utrum artifices et professionem quamdam exercentes, ut cæmentarii, lignarii, advocati, medici, chirurgi, notarii, etc., reparare teneantur damnum quod ex eorum negligentia vel imperitia sequitur.....	93
<i>Quæritur</i> 10 ^o ad quid teneantur juvenes qui ope aliena gratuitam acceperunt educationem sub spe quod futuri essent clerici, si postea hunc statum sponte deserant, aut illo se indignos culpa sua efficiant.....	94
§ II. De his qui damnum per alios inferunt, seu de cooperantibus.....	95
<i>Sectio</i> I. De jubente.....	96
<i>Quæritur</i> 1 ^o ad quid mandans teneatur, si mandatarius mandati limites excesserit.....	97
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum qui verbis, nutibus vel aliis signis manifestavit se gratum habiturum si quoddam alteri inferatur damnum, illud resarcire debeat.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum mandans reparare teneatur damnum quod mandatarius ex errore inculpabili alteri intulit; v. g., jussum acceperat occidendi Petrum, et ex errore occidit Paulum.....	98
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum mandans reparare teneatur damna quæ mandatarius ipse jussioni obtemperans patitur.....	<i>ib.</i>
<i>Sectio</i> II. De consulente.....	99
<i>Quæritur</i> 1 ^o utrum qui, bona fide, injustum dedit consilium, teneatur ex justitia illud, ubi deprehendit esse falsum, revocare.....	101
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum qui minus consulit malum ad avertendum majus, restituere teneatur.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 3 ^o an liceat avertere maleficum a damno pauperi inferendo, consulendo illi ut potius alios quærat ditiores quibus noceat, nullos in particulari designando.....	102
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum consulens, qui consilium suum ante operis executionem revocavit, reparare teneatur damnum si nihilominus sequatur.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 5 ^o utrum qui malo exemplo alios ad damnum alteri inferendum inducit, illud reparare teneatur.....	<i>ib.</i>
<i>Sectio</i> III. De consentiente.....	103
<i>Sectio</i> IV. De palpone et recursu.....	105
<i>Sectio</i> V. De participante.....	106
<i>PROP.</i> I. Nunquam licet, etiam ad mortem vitandam, cum alio immediate concurrere ad actionem qua proximus in bonis corporis læditur, nisi forte agatur de vita mutilandi servanda.....	107
<i>PROP.</i> II. Non licet generatim immediate ad actionem alteri in bonis fortunæ damnificativam concurrere, ne ad mortem quidem vitandam.....	108

	Pagin.
<i>PROP.</i> III. Licet mediate ad actionem alteri damnificativam concurrere, ob mortem, mutilationem, aut aliud grave damnum vitandum.....	109
<i>Sectio</i> VI. De muto, non obstante et non manifestante.....	111
<i>Quæritur</i> 1 ^o utrum confessarius qui cognoscit pœnitentem ad restitutionem teneri, et illum de restitutione faciendâ monere negligit, ad restitutionem teneatur.....	113
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum pater-familias videns aliquod damnum ab iis qui sibi subjiuntur aliis inferri, et non prohibet, ad restitutionem teneatur.....	114
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum famuli restituere teneantur si non impediant, cum possent, ne damnum hero suo inferatur.....	116
<i>Quæritur</i> 4 ^o an custodes vectigalium multas non exigentes in iis circumstantiis in quibus exigere possent, ad restitutionem teneantur erga principem, vel erga dominum, si vectigalia sint locata.....	117
<i>Quæritur</i> 5 ^o utrum custodes qui, data opera, se abscondunt ut delinquentes facilius deprehendant et ab illis pœnas exigant, contra justitiam peccant.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 6 ^o an testis restituere teneatur, quando veritatem in judicio non manifestavit, et sic in causa fuit cur damnum illatum non repararetur.....	118
<i>Quæritur</i> 7 ^o an reus qui, legitime interrogatus crimen suum negavit, teneatur solvere multam ad quam certo alioquin fuisset damnatus.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 8 ^o quandonam judex ipse restituere teneatur pro damno ab ipso illato vel non impedito.....	119
§ III. De iis qui alterum a consecutione alicujus boni impediunt.....	120
<i>Quæritur</i> ad quid teneantur illi qui, ut eleemosynas obtineant, fingunt esse pauperes, ægros, claudos, etc., dum revera tales non sunt.....	122
<i>ART.</i> III. Quantum singuli damnificantes et in quo ordine restituere debeant.....	123
<i>Quæritur</i> quo ordine damnificantes, qui ad damnum reparandum teneantur in solidum, illud reparare debeant.....	125
<i>QUESTIO</i> III. Cui faciendâ sit restitutio.....	128
<i>PROP.</i> I. Bona certa legitimo domino ordinariè reddenda sunt, vel ei qui in illius jura successit.....	129
<i>Quæritur</i> an quis restituere possit creditori sui creditoris.....	<i>ib.</i>
<i>PROP.</i> II. Bona incerta injuste acquisita, post adhibitam diligentiam ad dominum inveniendum requisitam, haberi possunt ut res inventæ, quarum dominus non detegitur.....	130
<i>PROP.</i> III. Bona incerta injuste acquisita, quorum dominus inveniri non potest, in pias causas distribuenda sunt.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 4 ^o quid facere teneatur debitor, si bona ipsius non sufficiant ut omnibus creditoribus suis debita solvat.....	132

	Pagin.
<i>Quæritur</i> 2 ^o quis servandus sit ordo inter creditores ex delicto et creditores ex contractu.....	434
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum creditores certi incertis præferri debeant....	435
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum, cæteris paribus, creditores pauperes divitibus anteferrî debeant.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 5 ^o an quæ debita sunt titulo oneroso prius solvere oporteat quam ea quæ titulo gratuito debentur.....	436
<i>Quæritur</i> 6 ^o utrum debitor ad debita sua jam impar, tuta conscientia et absque injustitia integrum debitum uoi solvere possit..	<i>ib.</i>
QUESTIO IV. Quæ circumstantiæ observandæ sint in restitutione faciendâ.....	437
PROP. I. Possessor bonæ fidei rem alienam in eo loco restituere tenetur ubi est, quando advertit non esse suam.....	438
PROP. II. Possessor malæ fidei rem alienam propriis expensis eo transferre tenetur ubi dominus eam possideret, si ablata non fuisset.....	<i>ib.</i>
PROP. III. Qui ad restitutionem tenetur, debet quamprimum moraliter restituere, nisi rationabilis causa illum excuset, atque, si statim non restituat, totum tenebitur reparare damnum ex mora culpabili emergens.....	440
PROP. IV. Restitutionem eo modo fieri sufficit quo plene justitiæ violatæ satisfiat.....	441
QUESTIO V. De causis a restitutione excusantibus.....	<i>ib.</i>
ART. I. De causis quæ ad tempus a restitutione excusant.....	<i>ib.</i>
§ I. De impotentia debitoris.....	442
PROP. Qui restituere non potest, nisi se suosve in extremam vel gravem conjiciat necessitatem, generatim a restitutione tandiu excusatur, quandiu necessitas durat.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 1 ^o utrum necessitas debitoris, sive extrema, sive gravis, a restitutione excuset, si creditor in eadem versetur necessitate.....	443
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum qui in extrema necessitate re aliena usus est, eam postea reddere teneatur.....	444
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum debitor restituere teneatur cum dispendio boni alterius ordinis.....	445
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum qui habuit rationem sufficientem ut restitutionem differret, damnum inde emergens reparare teneatur.....	446
<i>Quæritur</i> 5 ^o utrum qui restituere non potest quin a statu suo magno dedecore notabiliter excidat, restitutionem differre possit.....	447
§ II. De damno creditoris vel alterius personæ.....	<i>ib.</i>
PROP. I. Debitor potest, et aliquando ex charitate restitutionem ob damnum domino eventurum differre tenetur.....	<i>ib.</i>
PROP. II. Debitor aliquando tenetur ex justitia restitutionem differre ob damnum alteri personæ eventurum.....	448

	Pages.
§ III. De bonorum cessione.....	448
<i>Quæritur</i> 1 ^o utrum voluntaria cessio, in qua creditores cum debitore componunt, et de viginti, v. g., pro centum conveniunt, conscientiam penitus liberet.....	149
<i>Quæritur</i> 2 ^o an qui bona cessurus est, aliquid occulte sibi retinere possit ad honestam sui suorumque sustentationem.....	150
ART. II. De causis a restitutione omnino excusantibus.....	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> utrum qui, debiti sui immemor, aliquid gratuito creditori suo donavit, ad restitutionem adhuc teneatur.....	154

PARS TERTIA.

De restitutione in specie.....	<i>ib.</i>
QUESTIO I. De bonis animi.....	155
PROP. I. Qui metu vel fraude alterum in bonis animi supernaturalibus hædit, illum, v. g., inducendo ad peccatum, a vera fide avertendo, etc., damnum istud ex justitia reparare tenetur... ..	<i>ib.</i>
PROP. II. Qui sine metu, vi aut fraude alterum induxit in errorem vel in peccatum, v. g., suasionibus, precibus, non tenetur ex justitia, sed tantum ex charitate, damnum istud reparare..	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> utrum qui alium ab ingressu religionis avertit, restituere teneatur.....	156
PROP. III. Qui alium in bonis animi naturalibus hædit injuste, ex justitia damnum istud reparare tenetur.....	157
QUESTIO II. De bonis corporis.....	158
ART. I. De homicidio et mutilatione.....	<i>ib.</i>
PROP. Aliqua restitutio ordinariè faciendâ est ad compensandum naturale damnum injuste illatum.....	159
<i>Quæritur</i> utrum hæredes occisoris vel mutilatoris restituere teneantur illius defectu, pro naturali damno.....	160
PROP. I. Qui injuste alium occidit vel mutilavit, tenetur reparare omne damnum temporale quod per se ex homicidio vel mutilatione sequitur.....	162
PROP. II. Qui alium injuste occidit, omnia reparare tenetur damna temporalia inde per se subsequentiâ, saltem omnibus hæredibus necessariis.....	164
<i>Quæritur</i> utrum homicida restituere teneatur creditoribus illius quem injuste occidit.....	165
PROP. III. Injustus homicida nullam debet restitutionem pauperibus et aliis, liberalitates ab eo qui occisus est sperantibus... ..	167
PROP. IV. Injustus homicida ab omni restitutione videtur liberatus, exceptis tamen strictè debitis, si defunctus ante mortem declaravit expresse omnia se ei condonare.....	<i>ib.</i>
ART. II. De stupro.....	168
PROP. I. Stuprator ad nihil tenetur erga puellam, ratione stupri, si sponte ipsa consenserit in crimen.....	169
PROP. II. Qui vi, metu aut fraude virginem in stuprum adduxit,	

	Pagin.
omne damnum inde secutum reparare tenetur	469
PROP. III. Qui puellam seduxit sub promissione matrimonii, ordinarie illam ducere, aut, si ipsa velit, dotare tenetur.....	471
<i>Quæritur</i> 1 ^o ad quid ratione prolis teneatur stuprator.....	473
<i>Quæritur</i> 2 ^o ad quid teneatur stuprator respectu parentum puellæ, propter damnum temporale quod experiuntur, quia scilicet dotem illius augere tenentur ut convenienter nubere possit.	474
ART. III. De adulterio.....	475
PROP. Adulter et adultera tenentur in solidum totum reparare damnum quod occasione prolis ex adulterio sequitur.....	476
<i>Quæritur</i> 1 ^o quantum et quibus restituendum sit, ut damnum per adulteram prolem illatum sufficienter reparetur.....	477
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum adulter et adultera restituere teneantur ea quæ ab ipsorum consanguineis dantur aut legantur spurio, quia filius legitimus reputatur, et quæ certo alioquin data aut legata non fuissent.....	478
<i>Quæritur</i> 3 ^o quomodo mulier adultera restituere possit.....	479
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum filius teneatur credere matri suæ ipsam illegitimum esse asserenti.....	481
QUESTIO III. De bonis famæ et honoris.....	<i>ib.</i>
PROP. I. Qui injuste alterum infamavit, tenetur ex justitia damnum istud reparare.....	482
<i>Quæritur</i> 1 ^o utrum superior qui non impedit detractionem quam impedire posset, ipse defectu detractoris ad restitutionem teneatur.....	483
<i>Quæritur</i> 2 ^o ad quid hæredes diffamatoris teneantur, quando ipse non restituit.....	484
PROP. II. Qui injuste alterum infamavit debet, quantum in se est, malam opinionem quam in aliorum mente impressit, delere.	485
<i>Quæritur</i> utrum et quænam sint causæ quæ restitutione famæ vel honoris excusent.....	486
<i>Quæritur</i> an debitor teneatur solvere debitum creditori de ipso injuste detrahenti, et an quis aliquid clam surripere possit maledico vel calumniatori titulo compensationis.....	489
QUESTIO IV. De bonis fortunæ.....	<i>ib.</i>
ART. I. Utrum res ob turpem causam accepta retineri possit.....	490
PROP. I. Res ob turpem causam accepta retineri non potest, si malum opus nondum sit patratum.....	<i>ib.</i>
PROP. II. Probabilius est nullam esse obligationem, ex justitia, ea restituendi quæ pro crimine patrato accepta sunt.....	<i>ib.</i>
ART. II. Utrum res ob causam honestam, sed aliunde debitam, accepta reddi debeat.....	491
PROP. I. Res ob causam ex justitia debitam accepta reddi debet.	<i>ib.</i>
PROP. II. Res accepta ob causam ex charitate debitam retineri potest, quando in causa ista præstanda est labor, periculum aut quid aliud pretio æstimabile.....	492

	Pagin.
PROP. III. Res accepta ob causam ex charitate debitam et in qua præstanda non est labor, nec periculum, nec aliud pretio æstimabile, reddi debet.....	492
ART. III. Utrum et qualis sit obligatio ratione tributorum restituendi.....	493
§ I. Utrum leges tributariæ obligent sub peccato et ex justitia..	494
PROP. Omnes leges tributariæ justæ obligant sub peccato mortali et ex justitia.....	<i>ib.</i>
§ II. Quædam solvuntur difficultates ad tributa indirecta spectantes.....	200
<i>Quæritur</i> 1 ^o an liceat vendere aut emere merces quæ absolute prohibentur.....	201
<i>Quæritur</i> 2 ^o utrum ille peccet et ad restitutionem teneatur, qui per fraudem vendit merces quarum commercium iis tantum permittitur qui speciale ad hoc obtinuerant privilegium... ..	<i>ib.</i>
<i>Quæritur</i> 3 ^o an qui merces, pro quibus tributum debetur, a fraudantibus emunt, peccent, et ad restitutionem teneantur.	202
<i>Quæritur</i> 4 ^o utrum stricta sit obligatio solvendi tributa indirecta antequam petantur.....	203
<i>Quæritur</i> 5 ^o an in contractibus tributum perscriptionis (<i>d'enregistrement</i>) patientibus, et in successioneibus, valor integer bonorum necessario sit declarandus.....	204
<i>Quæritur</i> 6 ^o quid sentiendum sit de iis qui bonum immobile emunt cum intentione illud revendendi, et ideo, ad vitandum duplex perscriptionis tributum, emunt sub chirographo privato (<i>par sous seing</i>) et stipulantur unicum actum authenticum faciendum esse nomine primi venditoris.....	205
<i>Quæritur</i> 7 ^o utrum confessarius suum interrogare debeat penitentem, quando scit aut suspicatur filium fraudes exercere.	206

TRACTATUS DE CONTRACTIBUS,

AD NORMAM JURIS NOVI GALLIÆ REDACTUS.

Definitio	208
-----------------	-----

PARS PRIMA.

De contractibus in genere.....	211
CAP. I. De consensu ad contrahendum requisito.....	212
ART. I. De dotibus consensus ad contrahendum requisiti.....	<i>ib.</i>
ART. II. De vitiis quæ consensui nocere possunt.....	217
<i>Sectio</i> I. De errore.....	<i>ib.</i>
<i>Sectio</i> II. De dolo.....	220
<i>Sectio</i> III. De vi et metu.....	221
<i>Sectio</i> IV. De læsione.....	226

	Pagin.
CAP. II. De formalitatibus et nullitatibus a lege statutis.....	236
ART. I. Quomodo nullitates jure nostro statutæ distinguantur.....	239
ART. II. Quinam sint nullitatum effectus pro conscientia.....	233
CAP. III. De objecto contractuum.....	235
CAP. IV. De personis quæ contrahere possunt.....	239
ART. I. De iis in genere qui contrahere possunt.....	ib.
ART. II. De minoribus.....	240
§ I. De tutela.....	241
§ II. De emancipatione.....	245
§ III. De vi et rescindibilitate actuum qui a minoribus fiunt.....	246
ART. III. De interdictis et prodigis.....	249
ART. IV. De uxoribus.....	251
ART. V. De civiliter mortuis.....	252
CAP. V. De obligatione contractuum.....	253
ART. I. De obligatione contractuum generatim sumpta.....	254
§ I. De obligatione contractuum directa.....	ib.
§ II. De obligatione contractuum indirecta.....	256
ART. II. De variis speciebus obligationum.....	260
§ I. De obligatione conditionalibus.....	ib.
1º De natura conditionum.....	ib.
2º De efficacia conditionum.....	261
3º De adimpletione conditionum.....	265
§ II. De aliis obligationibus.....	267
ART. III. Quomodo cessat obligatio contractuum.....	271
Quæritur quid debitor facere debeat, si in clade communi, v. g., in incendio, rem suam et rem alienam simul salvare nequeat, et ad quid teneatur, si rem suam, relicta aliena, sal- vum fecerit.....	273

PARS SECUNDA.

De contractibus in specie.....	274
CAP. I. De promissione, donatione et testamento.....	275
ART. I. De promissione.....	ib.
Quæritur 1º utrum promissio obliget in conscientia.....	ib.
Quæritur 2º utrum promissiones, prout ordinariæ fiunt inter homines, obligent ex justitia.....	277
Quæritur 3º an et quomodo promissio valida cesset obligare.....	278
ART. II. De donatione et testamento.....	279
§ I. De regulis donationibus inter vivos et testamentis commu- nibus.....	279
Sectio I. De capacitate donandi et accipiendi, seu de his qui ad donandum et accipiendum sunt habiles.....	280
PROP. I. Omnes qui usum rationis habent, valide possunt jure naturali donare inter vivos et acceptare.....	ib.

	Pagin.
PROP. II. Omnes pariter jure naturali possunt de bonis suis per testamentum valide disponere.....	281
Punct. I. De inhabilitate ad donandum.....	282
Punct. II. De inhabilitate ad accipiendum.....	283
Punct. III. De solemnitatibus a lege præscriptis juxta quas donationes fieri debent.....	287
1º De donationibus inter vivos.....	288
PROP. Donatio inter vivos certo libera, inter personas ad do- nandum et accipiendum habiles, partem bonorum quæ dari potest non excedens, in foro conscientiæ valida est, saltem ante sententiam judicis, licet formis a lege præscriptis sit destituta.....	289
2º De testamentis.....	290
PROP. Donatio per testamentum certo libera, inter personas ad donandum et accipiendum jure habiles, partem bonorum quæ dari potest non excedens, in foro conscientiæ valida est, saltem ante sententiam judicis, licet formis a lege præscrip- tis sit destituta.....	ib.
3º De quibusdam donationibus quæ ordinariis non subjiciun- tur regulis.....	297
Sectio II. De parte bonorum quæ dari potest.....	300
Sectio III. De donationum reductione.....	301
§ II. De regulis donationibus inter vivos specialibus.....	363
Punct. I. De forma donationis.....	304
Punct. II. De acceptatione donationis.....	ib.
Punct. III. De revocatione donationis.....	306
§ III. De regulis specialibus testamentis.....	308
Punct. I. De formis testamentorum.....	ib.
Punct. II. De revocatione testamentorum.....	313
§ IV. De regulis donationibus cum onere restituendi specialibus, et de substitutionibus.....	315
§ V. De partitionibus ab ascendentibus inter descendentes.....	317
§ VI. De regulis donationibus per matrimonii contractum, vel inter sponso, specialibus.....	318
Punct. I. De donationibus sponsis ab extraneis factis.....	ib.
Punct. II. De donationibus quas sponsi sibi invicem facere possunt.....	319
De regulis generalibus.....	ib.
De regulis donationibus per matrimonii contractum specia- libus.....	320
De specialibus regulis pro donationibus durante matrimonio factis.....	321
CAP. II. De venditione et emptione.....	322
ART. I. De natura venditionis et emptionis.....	ib.
ART. II. De iis qui vendere et emere possunt.....	323
ART. III. De re vendibili seu de merce.....	326

	Pagin.
Gravis quaestio circa bona ecclesiastica, quæ tempore perturbationis Gallicanæ publice vendita sunt.....	328
Altera quaestio gravis circa bona vulgo dicta DES ÉMIGRÉS.....	331
<i>Queritur</i> 1 ^o utrum res quibus emptores prævidentur ab usuri vendi possint.....	332
<i>Queritur</i> 2 ^o utrum quis res indifferentes vendere possit illis qui eas in abusum petunt, quando timet ne officinam suam deserant.....	333
<i>Queritur</i> 3 ^o an fucum muliebrem vendere liceat.....	<i>ib.</i>
ART. IV. De pretio.....	336
PROP. I. Si pretium legale sit constitutum, qui supra illud vendit, contra justitiam peccat et ad restitutionem tenetur.....	337
PROP. II. Si nullum existat pretium legale, non licet supra summum naturale vendere nec infra infimum emere, et qui aliter facit ad restitutionem tenetur.....	338
<i>Queritur</i> 1 ^o utrum quis rem suam currenti pretio vendere possit, si prævideat fore ut brevi valor decrescat, et utrum merces in usum suum convertendas aut aliis revendendas currenti pretio emere valeat, si certo sciat earum pretium mox auctum iri.....	340
<i>Queritur</i> 2 ^o an qui, ratione sui officii, prævident eventus ex quibus certo augendum vel minuendum censuum publicorum (<i>fonds publics</i>) pretium, tuta conscientia uti possint ea cognitione ad dictos census emendos aut vendendos, sicque facienda non modica lucra.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> 3 ^o utrum res quæ nullum habent pretium determinatum, nec legale nec naturale, ut sunt gemmæ, aves indicæ, veteres picturæ, libri rari et curiosi, etc., tanti vendi possint quanti emptor vult dare.....	341
ART. V. De obligationibus venditoris.....	342
§ I. De obligationibus venditoris quæ ad rei defectus spectant..	<i>ib.</i>
PROP. I. Venditor interrogatus de mercis suæ defectibus, sive occultis, sive manifestis, eos aperire tenetur, alioquin contractus esset injustus, etsi pretium imminueret.....	343
PROP. II. Venditor etiam non interrogatus aperire tenetur rei vitium occultum, quod illam reddit emptori periculosam, noxiam aut inutilem, vel notabiliter minus utilem ad finem propter quem emitur.....	<i>ib.</i>
PROP. III. Si vitium rei eam non reddat periculosam, nec noxiam, nec notabiliter minus utilem ad finem propter quem emitur, venditor non tenetur vitium illud aperire, nisi interrogetur.....	344
PROP. IV. Si vitium rei sit manifestum, quamvis eam notabiliter minus utilem reddat, venditor non interrogatus non tenetur ex justitia illud aperire, præsertim emptori qui scientiæ suæ confidit; sed de pretio pro qualitate vitii detrahere	

	Pagin.
debet.....	345
§ II. De venditoris obligationibus quæ ad rei traditionem spectant.....	346
§ III. De obligationibus venditoris quæ ad rei assecurationem spectant.....	347
Punct. I. De evictione.....	348
Punct. II. De rei destructione seu perditione.....	350
ART. VI. De obligationibus emptoris.....	351
ART. VII. De diversis venditionis speciebus.....	352
§ I. De venditione cum pacto redimendi.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> 1 ^o quid sit venditio cum pacto legis commissoriae.....	353
<i>Queritur</i> 2 ^o quid sit venditio cum pacto additionis in diem..	<i>ib.</i>
§ II. De venditione jurium incorporeorum.....	355
<i>Queritur</i> utrum liceat credita et chirographa infra valorem eorum numericum emere.....	356
§ III. De venditione sub hasta.....	357
§ IV. De venditione per proxenetas.....	359
<i>Queritur</i> utrum proxeneta, si rem carius quam dominus mandavit venderit, excessum pretii sibi retinere possit.....	360
§ V. De monopolio.....	361
<i>Queritur</i> quid de diversis monopolii istis sentiendum sit....	<i>ib.</i>
CAP. III. De locatione et conductione.....	363
ART. I. De regulis quæ pro omnibus locationibus sunt generales..	<i>ib.</i>
§ I. De regulis quæ ad locatorem simul et conductorem spectant.....	364
§ II. De regulis quæ ad locatorem tantum spectant.....	365
§ III. De regulis quæ ad conductorem tantummodo spectant... ..	366
ART. II. De præcipuis regulis quæ ad speciales contractus locationis et conductionis spectant.....	367
§ I. De regulis quæ spectant ad locationem domuum et ædificiorum..	<i>ib.</i>
§ II. De regulis quæ ad locationem agrorum spectant.....	369
§ III. De regulis quæ ad locationem animalium seu <i>cheptel</i> spectant.....	370
§ IV. De locatione seu conductione operum.....	371
CAP. IV. De pignore, fidejussione et hypotheca.....	372
ART. I. De pignore.....	<i>ib.</i>
§ I. De præcipuis regulis pro simplici pignore.....	373
§ II. Præcipuæ antichresis regulæ.....	374
ART. II. De fidejussione.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> utrum fidejussor aliquid a debitore pro fidejussione stipulari possit.....	376
ART. III. De hypotheca.....	377
CAP. V. De assecuratione, sponsione, ludo et loteria.....	379
ART. I. De assecuratione.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> utrum contractus ille sit licitus.....	380
ART. II. De sponsione.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> utrum contractus ille sit licitus.....	381

	Pagin.
ART. III. De ludo.....	382
<i>Queritur</i> 1 ^o an ludi sint liciti.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> 2 ^o utrum qui ludendo magnam pecuniæ summam perdidit, eam in conscientia solvere teneatur.....	382
ART. IV. De loteria.....	384
CAP. VI. De deposito et mandato.....	385
ART. I. De deposito.....	<i>ib.</i>
§ I. De regulis quæ ad depositum proprie dictum respiciunt.....	386
§ II. De obligationibus depositarii.....	<i>ib.</i>
§ III. De obligationibus deponentis.....	388
§ IV. De regulis quæ spectant ad sequestrum.....	<i>ib.</i>
ART. II. De mandato.....	389
CAP. VII. De commodato.....	390
De obligationibus commodatarii.....	391
De obligationibus commodantis.....	392
CAP. VIII. De mutuo et usura.....	<i>ib.</i>
ART. I. De mutuo generatim spectato.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> an mutuum sit de præcepto.....	395
ART. II. De lucro vi mulni percepto, seu de usura.....	396
<i>Sectio</i> I. An usura sit licita.....	398
PROP. Omne lucrum ex mutuo immediate proveniens, seu vi mutui perceptum, est illicitum et injustum.....	401
1 ^o Argumentum ex Scriptura sacra.....	402
2 ^o Argumentum ex conciliis.....	407
3 ^o Argumentum ex sanctis Patribus.....	409
4 ^o Argumentum ex decretis summorum Pontificum.....	411
5 ^o Argumentum ex unanimi doctorum consensu.....	416
6 ^o Argumenta ex ratione petita.....	417
<i>Sectio</i> II. De obligatione restituendi ratione usuræ.....	425
§ I. An usurarius restituere teneatur.....	<i>ib.</i>
PROP. Usurarius realis omnes quas percipit usuras restituere tenetur.....	<i>ib.</i>
§ II. De hæredibus usurarii et aliis ab ipso causam habentibus.....	429
<i>Queritur</i> ad quid uxor usurarii teneatur.....	432
§ III. De cooperantibus ad usuram.....	433
<i>Queritur</i> 1 ^o quid agere debeat tutor qui in fine tutelæ 5 pro 100 pupillis reddere cogitur.....	435
<i>Queritur</i> 2 ^o an officarii publici qui cautionem in assecurationem præbere tenentur, interesse a gubernio soluta, tuta conscientia percipere possint.....	437
<i>Queritur</i> utrum qui usuras promisit, eas in conscientia solvere teneatur.....	438
ART. III. De lucro occasione mutui percepto, seu de titulis propter quos aliquid ex mutuo supra sortem exigere licitum esse potest.....	439
§ I. De damno emergente.....	440
§ II. De lucro cessante.....	441

	Pagin.
<i>Queritur</i> an qui prædium erat empturus, 5 pro 100 supra sortem in compensationem lucri cessantis exigere posset.....	442
§ III. De destinatione lucrativa.....	443
<i>Queritur</i> 1 ^o an qui pecuniam suam non nisi conditionate ad lucrum destinavit, dicens : « Vellem negotiari, sed plures mutuo indigentes pecuniam meam petitori sunt, eam in illorum gratiam reservo, » pretium lucri cessantis in hoc casu exigere possit.....	447
<i>Queritur</i> 2 ^o an qui in bona fide pecuniam dedit ad usuram, de alia lucrandi via minime cogitans, auctarium retinere possit, si, seclusa bona fide, certo negotiari aut alterum justum inire voluisset contractum.....	<i>ib.</i>
§ IV. De periculo sortis.....	448
PROP. Periculum mutuo extrinsecum et extraordinarium legitimum est titulus quo aliquid supra sortem exigere licet.....	449
§ V. De donatione gratuita.....	453
<i>Queritur</i> 1 ^o an aliquid a mutuatario gratis donandum sperare liceat.....	454
<i>Queritur</i> 2 ^o an mutuans ostendere possit se aliquid a mutuatario tanquam purum donum expectare.....	455
<i>Queritur</i> 3 ^o utrum mutuans a restitutione eximatur, si mutuatarius, sive rogatus, sive non rogatus, declaret se nihil velle, se nihil exigere, se plenam condonationem facere.....	<i>ib.</i>
§ VI. De obligatione mutuum ante tempus determinatum non repetendi.....	456
§ VII. De solutionis dilatione.....	458
<i>Queritur</i> 1 ^o quid sentiendum sit de contractu <i>Mohatra</i>	461
<i>Queritur</i> 2 ^o utrum creditor, tuta conscientia, retinere possit interesse, sententia judicis sibi ob solutionis dilationem assignata, si nullum reipsa detrimentum patiatur.....	462
§ VIII. De pena conventionali.....	<i>ib.</i>
<i>Queritur</i> an mutuans auctarium istud per modum pænæ impositum retinere possit, quamvis nullum propter dilationem expertus sit detrimentum. Pauci negant; cæteri communiter affirmant, modo quædam adsint condiciones requisite.....	<i>ib.</i>
§ IX. De auctoritate legis.....	464
ART. IV. De regulis in praxi circa mutuum et usuram sequendis.....	468
Decisiones ad usuram spectantes.....	<i>ib.</i>
CAP. IX. De censu, cambio et societate, ubi etiam de triplici contractu.....	477
ART. I. De censu (<i>Rente</i>).....	<i>ib.</i>
PROP. Censu personales et mixti in perpetuum creati, sunt liciti, si debitæ adsint condiciones.....	481
<i>Queritur</i> 1 ^o utrum census redimi possit.....	484
<i>Queritur</i> 2 ^o utrum censualista debitorem cogere possit ad redimendum censum.....	485

	Pagin.
<i>Quæritur</i> 3 ^o an liceat censum infra pretium quo fuit creatus emere, v. g. : Petrus censum 50 fr. vendidit Paulo pro 4000 fr., potestne illum 800 vel 900 fr. redimere, si Paulus consentiat? 486	
<i>Quæritur</i> 4 ^o an liceat census annuos in gubernio fundatos currenti pretio emere (<i>au cours de la Bourse</i>)..... 487	
<i>Quæritur</i> 5 ^o quid sentiendum sit de negotiatione actionum quæ constituuntur in viis ferreis, in ephemeridis, in operibus industrialibus, etc., vel de collocatione pecuniæ <i>aux caisses d'épargnes, banques de prévoyance, etc.</i> 488	
<i>Quæritur</i> 6 ^o quid sentiendum sit de censu vitalitio (<i>rente viagère</i>)..... <i>ib.</i>	
<i>Quæritur</i> 7 ^o quid sentiendum sit de censu ad tempus determinatum, v. g., pro decem aut viginti annis..... 490	
ART. II. De cambio..... 491	
<i>Quæritur</i> 1 ^o utrum cambium sit licitum, seu utrum in cambio lucrum percipere liceat..... 493	
<i>Quæritur</i> 2 ^o quid per Montes pietatis sit intelligendum, et utrum sint liciti..... 494	
<i>Quæritur</i> 3 ^o utrum negotiationem chirographorum commercii (<i>billets de commerce</i>) facere liceat..... 496	
<i>Quæritur</i> 4 ^o quid sentiendum sit de iis qui tempore turbationis Gallicæ chartas nummarias (<i>papier-monnaie</i>) emerunt pro pecuniis et eas vendiderunt, atque lucrum sic reportaverunt. 498	
ART. III. De societate et triplici contractu..... <i>ib.</i>	
§ I. De societate..... 499	
§ II. De triplici contractu..... 502	
PROP. I. Duos ex tribus prædictis contractibus simul cum eadem persona inire licet, nempe societatem et venditionem lucri, sorte non assecurata, vel societatem et assecurationem sortis, lucro non vendito..... 504	
PROP. II. Legitima societate semel inita, duos contractus, assecurationis capitalis et venditionis lucri, cum eodem tertio inire licet..... <i>ib.</i>	
PROP. III. Probabile videtur tres contractus cum eadem persona successive iniri posse, si bona sit fides..... 505	
PROP. IV. Tres contractus cum eadem persona simul initi ut illiciti et usurarii haberi debent..... 506	

TRACTATUS DE CENSURIS.

Definitio..... 511
CAP. I. De potestate et modo ferendi censuras..... 514
PROP. I. Ecclesia habet potestatem ferendi censuras..... <i>ib.</i>
PROP. II. Omnis et solus superior ecclesiasticus, habens jurisdictionem in foro externo, censuras ferre potest..... 515
PROP. III. Censuræ ferri non possunt nisi ob peccatum exter-

	Pagin.
num, factum cum contumacia, mortale et in genere suo completum..... 517	
PROP. IV. Censuræ ferri non debent nisi prævia aliqua monitione, et signis externis sufficienter exprimantur..... 518	
CAP. II. In quos censuræ ferri possint..... 519	
CAP. III. De causis a censura excusantibus..... 523	
CAP. IV. De cessatione censurarum..... 525	
CAP. V. De excommunicatione..... 527	
ART. I. De effectibus excommunicationis..... 528	
De effectibus excommunicationis respectu excommunicatorum..... 529	
De effectibus excommunicationis respectu fidelium..... 532	
ART. II. De præcipuis excommunicationibus a jure latis et ipso facto incurrendis..... 533	
Præcipuæ excommunicationes, quæ nulli reservantur..... <i>ib.</i>	
Excommunicationes episcopis reservatæ..... 537	
Excommunicationes Papæ reservatæ et in Gallia receptæ... 538	
Excommunicationes bullæ quæ inscribitur <i>In cæna Domini</i> 542	
ART. III. De monitoriis..... 543	
CAP. VI. De suspensione..... 546	
Præcipuæ suspensiones in jure communi existentes..... <i>ib.</i>	
Effectus suspensionis..... 549	
De depositione et degradatione..... 551	
CAP. VII. De interdicto..... 552	
De cessatione a divinis..... 554	

TRACTATUS DE IRREGULARITATIBUS.

Definitio..... 555
CAP. I. De irregularitate ex delicto..... 556
Homicidium..... <i>ib.</i>
Mutilatio..... 558
Illegitima ordinum susceptio..... 559
Indebita ordinum usurpatio..... 560
Indigna ordinum ministratio contra censuram..... 561
Baptismi iteratio..... 562
Hæresis..... 563
CAP. II. De irregularitate ex defectu..... <i>ib.</i>
1 ^o Defectus natalium..... 564
2 ^o Defectus animi..... 566
3 ^o Defectus corporis..... <i>ib.</i>
4 ^o Defectus ætatis..... 568
5 ^o Defectus libertatis..... <i>ib.</i>
6 ^o Defectus famæ..... 569

	Pagin.
7 ^o Defectus sacramenti, seu bigamia.....	571
8 ^o Defectus lenitatis.....	572
CAP. III. De irregularitatis cessatione.....	575
De irregularitate dubia.....	577
APPENDIX.....	579
INDEX GENERALIS.....	645

EXPLICIT TOMUS SEXTUS ET POSTREMUS.

INDEX GENERALIS

RERUM MEMORABILIUM

QUÆ IN THEOLOGIA TUM DOGMATICA TUM MORALI DD. BOUVIER, EPISCOPI CENOMANENSIS, CONTINENTUR.

Numerus Romanus volumen, paginam voluminis numerus Arabicus indicat. Quando plura ex eodem volumine continuo citantur, initio citationum numerum voluminis indicamus, postea vero solummodo paginas, non amplius denuo indicato volumine.

A

ABBATIS vel abbatissæ benedictio videtur esse ejusdem generis ac sacramentalis, tom. II, pag. 460.

ABIGEATUS, V, 457.

ABLUTIO in sine missæ, III, 222. Ablutiones Baptismi. Vide *Baptismus*.

ABORTUS. Quid sit et quæ ejus pœnæ, V, 440.

ABROGATIO legis, IV, 606. Vide *Derogatio*.

ABSOLUTIO in sacramento Pœnitentiæ, quid, III, 448. Quæ verba essentialia, 450. Quotuplici modo enuntari possit, 451. Quis defectus validitati ejus noceat, ibid. An in verbis ore prolatis essentialiter consistat, ibid. An conditionata sit valida, ibid. An deprecatoria, 453. An in peccatum dubium dari possit, 443. — Absolutio a reservatis, III, 445. — Absolutio ab hæresi, V, 410. — Absolutio a censuris, VI, 000.

ABSTINENTIA a carnibus, V, 584. Ab ovis et lacticiniis, 585. — Abstinentia extra jejunium, 605.

ACCESSIO. Modus dominium acquirendi, VI, 53.

ACCIDENTIA in Eucharistia, III, 38.

ACCUSATIO et ACCUSATOR, V, 495.

ACEDIA, V, 64.

ACOLYTHI an vasa sacra tangere possint, III, 284. Eorum ordinatio, IV, 42.

ACTUS humani quid sint, IV, 426. — Actus elicit et imperati, 427. An admittantur indifferentes, 481. Eorum finis, 452. Moralitas, 481. Specificatio, 484. Quomodo actus referantur ad Deum, 476. An idem actus plures bonitatis vel malitiæ species simul habere possit, 486. An actus exterior bonitatem aut malitiam actus interni augeat, ibid. — Actus fidei, V, 72.